

## **Posudek diplomové práce Stanislava Tomčíka *Analýza diskurzu o kulturních akcích v deníku Serbske Nowiny***

Stanislav Tomčík se ve své diplomové práci věnuje analýze diskurzu ve vybraných člancích lužickosrbského deníku Serbske Nowiny z lingvistického hlediska. Je to jedna z prvních analýz diskurzu v oblasti sorabistiky vůbec a podle mých znalostí první lingvisticky zaměřená práce tohoto typu.

Po krátkém úvodu a formulování záměrů výzkumu se autor v 2. kapitole věnuje charakteristice zkoumaného materiálu (str. 9–13) a v 3. kapitole teoretickým základům práce (str. 14–20). Další 3 kapitoly (str. 21–84) představují vlastní analýzu korpusu s ohledem na strategii konstruktivní (kap. 4), obrannou (kap. 5) a transformační, ospravedlňující a destruktivní (kap. 6). Výsledky shrnuje autor ve stručném závěru (str. 85–86).

Autor si sám vytvořil korpus zhruba 120 normostran náhodně vybraných textů z jednoho ročníku Serbskich Nowin. Dostatečně velký korpus článků se soustřeďuje na texty o kulturních událostech. Tyto články autor na straně 11 definuje a následně charakterizuje po formální stránce. To, že si autor vybral tento typ článků, i to, jak jej vymezil, považuji za smysluplné. Autorova analýza potvrzuje ustálenost těchto článků v Serbskich Nowinach, co se týče diskurzu.

Autor se opírá především o metodu Wodaka (1990, 1998, 2001, 2004), zároveň ale podtrhuje, že jeho analýza není kritická analýza diskurzu, jak ji provádí Wodak (srov. str. 14n.). Stanislav Tomčík se naopak opírá o uzavřený soubor textů a nebere v potaz širší sociopolitický a historický kontext ani mimojazykový situační kontext: „Mimojazykový svět neanalyzuju, i když se o mimojazykový kontext při analýze opírám. Není ale pro mě relevantní, jaká je ‘pravda’ (str. 15).“ Toto rozhodnutí považují za legitimní, výklad o metodě je však velmi stručný (str. 14–16) a přála bych si na některých místech rozsáhlejší odůvodnění, proč se autor rozhodl od metodického vzoru odbočit, např. při zařazování jednotlivých strategií (str. 16). Následuje exemplární analýza jednoho článku, která metodu objasňuje, a dále přehled nalezených strategií s příslušnými argumentačními schémata, lingvistickými prostředky realizace a příklady.

Autorovi se touto technikou podařilo přesně vystihnout charakteristiku diskurzu v Serbskich Nowinach, což svědčí kromě pečlivé analýzy a dobrém přehledu o teoriích v oblasti analýzy diskurzu také o velmi dobrých znalostech hornolužické srbštiny a kultury v Lužici.

V několika málo příkladech bych texty interpretovala trochu odlišně. Zmíním zde pouze jeden. Jde o příklad 40 na str. 34, o kterém autor píše, že se tu „zamlčuje“ skutečnost, že se tato kulturní akce konala v německém jazyce (str. 38). Souhlasím s autorem, že je germanizace mnoha vesnic faktem, o kterém se v Serbskich Nowinach mlčí, jako by se jednalo o tabu. Nesouhlasím však s interpretací tohoto příkladu, že z něj nevychází německojazyčnost akce. Pro mě je naopak z věty: „(...) ‘Nan rěčeše z nami němsce, tak to tehdy bě[?]’, wón pobrachowacu konsekwencu za serbšćinu wobžaruje“ zcela zřejmá.<sup>1</sup> Je pozoruhodné, že se v Serbskich Nowinach vůbec o takové akci mimo „jádrové území“ (tj. katolickou dvojjazyčnou Lužici) píše, ještě pozoruhodnější je snaha omluvit respondenta za to, že lužickou srbštinu ovládá jen pasivně nebo ji neovládá vůbec. Domnívám se, že to souvisí s plány podniku Vattenfall zdevastovat právě oblast kolem Slepá kvůli hnědému uhlí, v mých očích se jedná o politické rozhodnutí socializovat se s obyvateli těchto vesnic. Lužickosrbskost těchto vesnic je totiž jeden z nejsilnějších argumentů proti jejich devastaci a je zároveň závazkem pro Vattenfall, aby finančně podporoval lužickosrbskou kulturu. Proto by se tento článek dal uvést i jako příklad ospravedlňující strategie, přičemž se v něm zároveň

---

<sup>1</sup> Navíc autor na tomto místě nezůstal úplně věrný své vlastní zásadě, formulované na str. 15 a zde výše citované, že ho nezajímá, „jaká je ‘pravda’“.

naznačuje jeden z konfliktů v oblastí lužickosrbské kultury (tj. nedostačné jazykové znalosti některých Lužických Srbů).

Tento příklad podle mého názoru ukazuje, že analýza výhradně na základě kontextu a dalších textů stejného typu, jak ji provádí autor této práce, může někdy vést k mylným interpretacím. Je nutné zohledňovat i širší kontext, který je lužickosrbským čtenářům známý, např. fakta, která vyplývají z místa konání akce.<sup>2</sup> To autor v mnoha jiných případech dělá, když se při orientaci v informacích ve svém korpusu opírá o své výborné znalosti o lužickosrbské kultuře a o lužické srbštině.

Omezené možnosti interpretace jako důsledek metody ani některé ojedinělé tiskařské chyby však nezmenšují všeobecný obraz práce. Naopak práce Stanislava Tomčíka podle mého názoru překračuje požadavky obecně kladené na diplomovou práci. Ráda ji doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit známkou výborně.

V Praze 11. 9. 2011

Katja Brankačkec, Ph.D.

---

<sup>2</sup> Tak se např. domnívám, že na oněch „Šlagrowych nocach“ v Njeswačidle (příklad 135, str. 75) se zpívají především nebo dokonce výhradně německojazyčné šlágry (v roce 2008 na ni vystoupili Costa Cordalis, NIC, Cora a Wolfgang Ziegler; srov. <http://schlager.olshop.de/hauptmenue/kuenstler/kuenstler-rueckblick.html>), proto bych tuto akci (na rozdíl od akce zmíněné výše, v příkladu 40) neoznačovala jako příklad lužickosrbské kultury.